

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Poliittinen osasto

LÄHETE
20.5.2007

HEL6164-18

EDUSKUNTA
Ulkoasiainvaliokunta

KORJATTU VERSIO: Korjaus lähetteeseen

Viite **UTP 3/2007 vp**

Asia
Rypäleaseita koskevat kansainväliset neuvottelut

Ohessa toimitetaan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle perustuslain 97§ nojalla ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön yhdessä laatima muistio, joka käsittelee Suomen osallistumista rypäleaseita koskeviin kansainvälisiin neuvotteluihin.

Yksikön päällikkö Laura Kansikas-Debraise

UTP 3/2007 vp

Rypäleaseita koskevat kansainväliset neuvottelut

Libanonin sodassa käytettyjen rypäleaseiden siviiliväestölle sodan jälkeen aiheuttamat vahingot ovat kasvattaneet entisestään kansainvälisten humanitaaristen järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen vaatimuksia rypäleaseiden ominaisuuksia ja käyttöä säätelevän oikeudellisesti sitovan sopimuksen neuvottelemisesta. Kansalaisjärjestökenttä on jo pitkään pyrkinyt saamaan rypäleaseet asevalvontasektorin kansainväliselle agendalle.

Luonnollinen foorumi asian käsittelylle olisi tiettyjä tavanomaisia aseita koskeva sopimus (Convention on Certain Conventional Weapons, CCW), joka muodostuu varsinaisesta sopimuksesta ja viidestä eri aselajea koskevasta pöytäkirjasta. Pöytäkirjoja voidaan neuvotella tarvittaessa lisää. Viimeisin, sodan räjähtämättömiä jäänteitä koskeva pöytäkirja astui voimaan marraskuussa 2006. Se liittyy maastoon jäävien räjähtämättömien ammusten raivausvastuihin ja kattaa myös räjähtämättömät rypäleamukset.

Tavanomaisia aseita koskevan sopimuksen vuosikokouksessa marraskuussa 2006 sovittiin, että vuoden 2007 kuluessa CCW-sopimuksen puitteissa arvioidaan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden riittävyttä ja rypäleaseiden teknisiä ominaisuuksia niiden aiheuttaman humanitaarisen vaaran minimoimiseksi. Asiaa pohtimaan perustetun asiantuntijaryhmän on tarkoitus esittää jatkokäsittelyä koskevat suosituksensa CCW:n vuosikokoukselle marraskuussa 2007. Saksa koordinoi parhailleen EU:n yhteistä kantaa, jonka mukaan EU suosittelisi CCW:n marraskuulle vuosikokoukselle rypäleaseita koskevan neuvotteluvaltuuden hyväksymistä ja siten rypäleaseiden rajoittamista koskevan kansainvälisen neuvotteluprosessin käynnistämistä CCW:n puitteissa. CCW-sopimukseen on liittynyt 102 maata, ja mukana on myös suuria rypäleaseiden käyttäjä- ja tuottajamaita.

Norja ja joukko CCW-prosessin tehokkuuteen epäilevästi suhtautuvia maita (mm. Itävalta, Irlanti, Uusi-Seelanti, Meksiko, Peru) aja vat neuvotteluiden käymistä CCW:n ulkopuolella Ottawan jalkaväkimiinoja koskevan sopimuksen tapaan. Norja järjesti helmikuussa Oslossa erillisen rypäleasokokouksen valikoidulle joukolle maita. Kokouksessa 46 maata, Suomi mukaan lukien, hyväksyi julistuksen, jossa sitoudutaan neuvottelemaan vuoden 2008 loppuun mennessä kansainvälinen laillisesti sitova sopimus, jolla kielletään siviileille kohtuuttomia ongelmia aiheuttavat rypäleaseet. Kokoukseen osallistuneista maista julistusta eivät hyväksyneet Japani, Puola ja Romania. Kaikki kolme ovat rypäleaseiden valmistajia. EU-maista poissa olivat Bulgaria, Kreikka, Kypros ja Viro.

Julistuksessa ei sitouduta neuvottelemaan rypäleaseita koskeva täyskielto, eikä prosessin lopputulosta ole ennalta määrätty vaan kyseessä on avoin neuvotteluprosessi, jossa kaikilla mukana olevilla on mahdollisuus osallistua sopimusta koskeviin määrittelyihin. Yleisenä lähtökohtana pidetään tietyn tyyppisten rypäleaseiden kieltämistä ja rypäleaseiden teknisten ominaisuuksien sääntelyä, vaikka osa paikalla olleista valtioista onkin avoimesti kannattanut täyskieltoa (mm. Belgia, Irlanti, Itävalta, Bosnia ja Herzegovina, Egypti, Libanon ja Meksiko). Kuten aikanaan Ottawan sopimusneuvottelujenkin aikana, kansalaisjärjestöt kampanjoivat nytkin voimallisesti täyskiellon puolesta.

Suomi osallistuu tämän niin kutsutun Oslon prosessin seuraavaan kokoukseen 23.-25.5. Limassa. Prosessin jatkokokoukset pidetään syksyllä 2007 Wienissä sekä vuoden 2008 puolella Wellingtonissa ja Dublinissa.

Rypäleaseet ovat yleisesti käytettyjä ampumatarvikkeita ja niiden sotilaallinen merkitys on suurempi kuin henkilömiinojen. Henkilömiinat olivat väistynyt aselaji, rypäleaseet ovat huomattavasti tärkeämmässä asemassa usean maan asejärjestelmissä. Niillä on myös taloudellista merkitystä.

Rypäleaseet ovat Suomen puolustusvoimien suunnitelluissa hankinnoissa keskeisellä sijalla ja niillä on puolustuskyvyn kehittämisessä oleellinen merkitys. Rypäleaseilla on merkitystä joukkojen supistumisen aiheuttaman suorituskyvyn sekä panssaritorjunnan määrällisen laskun korvaamisessa. Rypäleaseet korvaat osittain jalkaväkimiinojen poistamisessa menetettävää suorituskykyä. Jalkaväkimiinojen säilyttäminen ei kuitenkaan riittäisi korvaamaan joukkojen supistumisesta ja panssaritorjunnan määrällisestä laskusta aiheutuvaa iskukyvyn menetystä.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi ottaa uuden materiaalin hankinnoissa huomioon kansainvälisten sopimusten veloitteet.

Suomi pitää tärkeänä, että rypäleaseiden aiheuttamiin humanitaarisiin ongelmiin puututaan. Rypäleaseiden aiheuttamiin humanitaarisiin haittoihin voidaan puuttua mm. aseiden teknisiä ominaisuuksia kehittämällä. Kansainvälisissä rypäleaseita koskevissa neuvotteluissa Suomi pyrkii lopputulokseen, joka ei heikentäisi Suomen puolustuskykyä. Keskeistä on, että löydetään tasapaino sotilaallisten ja humanitaaristen tarpeiden välille.

.